

Dr hab. Jarosław Wołkonowski

Prezes SNPL w latach 1998–2011

Najniższy wskaźnik wyższego wykształcenia Polaków wśród innych grup narodowych na Litwie. Filia wyższej polskiej uczelni na Litwie

Wiosną 1995 r. w Instytucie Nauk Politycznych Warszawskiego Uniwersytetu obroniłem pracę doktorską pt. *Okręg Wileński Związku Walki Zbrojnej – Armii Krajowej w latach 1940–1944* i wkrótce wstąpiłem do Stowarzyszenia Naukowców Polaków Litwy (SNPL). Pracowałem wówczas w dzienniku „Kurier Wileński” jako zastępca redaktora naczelnego. Na podstawie rozprawy doktorskiej w 1996 r. ukazała się monografia, której znaczny nakład trafił na Litwę i wywołał niezadowolenie władz Litwy. W ostateczności po szumnych oskarżeniach ze strony litewskich nacjonalistów kilka egzemplarzy tej monografii trafiło do Biblioteki Narodowej im. Martynasa Mažvydasa, a dwutysięczny nakład szybko wyczerpał się i sprawa zakończyła się.

Jesienią 1998 r. zostałem wybrany na Prezesa SNPL – na walnym zebraniu prof. R. Brazis zaproponował moją kandydaturę, która została zaakceptowana przez walne zebranie. W Zarządzie było 5 osób: sekretarz dr Henryka Ilgiewicz, skarbnik doc. dr Julius Christauskas, prof. dr hab. Romuald Brazis i dr Irena Mikłaszewicz oraz Prezes SNPL. W końcu 1998 r. w SNPL było 31 osób, zaś po roku – 36. Wśród członków SNPL były różne poglądy na temat działalności naszej organizacji, ale na ogół panowała tolerancyjna atmosfera. To pozwalało na wymianę poglądów i szczerą rozmowę, ale każdy też miał swoje wizje oraz poglądy i argumenty. Przychylna atmosfera pozwoliła na włączenie się do Stowarzyszenia nowych osób, z nowym spojrzeniem na problemy oświaty polskiej mniejszości na Litwie. 27 listopada 1999 r. miała miejsce konferencja

naukowa zorganizowana przez SNPL pt. *Wileńszczyzna u progu III Tysiąclecia*. Materiały tej konferencji ukazały się drukiem w 2000 r. pod auspicjami SNPL, w nich zgłoszono pewne pomysły i rozwiązania. W 2000 roku Stowarzyszenie Naukowców Polaków Litwy liczyło 39 osób, rok później – 45. W tym okresie w Stowarzyszeniu były osoby ze stopniem doktora i wyżej – tak nakazywało ówczesne prawo krajowe, które tak definiowało pojęcie „naukowiec”.

W okresie pierwszej kadencji na posiedzeniu Zarządu i na walnym zebraniu SNPL zapadła decyzja o wydawaniu „Rocznika Stowarzyszenia Naukowców Polaków Litwy”. Gorącym orędownikiem tej inicjatywy była dr Henryka Ilgiewicz. Po opracowaniu wstępnej koncepcji i znalezieniu źródeł finansowych oraz powołaniu Rady Naukowej (dr Henryka Ilgiewicz, dr Barbara Dwilewicz i dr Jarosław Wołkonowski) w 2002 r. ukazał się pierwszy (podwójny) numer „Rocznika Stowarzyszenia Naukowców Polaków Litwy”. Znalazły się w nim materiały z konferencji naukowej *Język jako podstawa tożsamości*, która odbyła się 17 listopada 2001 r. W „Roczniku” opublikowano sprawozdania z działalności SNPL za lata 1999–2001 oraz notki biograficzne członków stowarzyszenia. „Rocznik” został przygotowany na sprzęcie *Universitas Studiorum Polona Vilnensis*.

W 1998 r. została zarejestrowana instytucja wyższej użyteczności publicznej *Universitas Studiorum Polona Vilnensis* (dalej USPV), przejęła ona sprawy dotyczące Polskiego Uniwersytetu w Wilnie, które zapoczątkowało SNPL. W związku z tymi zmianami Stowarzyszenie Naukowców Polaków Litwy zobowiązało się do przekazania majątku USPV, który został nabyty na potrzeby Polskiego Uniwersytetu w Wilnie i którym dysponowało SNPL. Realizując ten postulat, SNPL w 1999 r. sprzedało autokar „Autosan”, a uzyskane środki zostały przekazane USPV. Na bilansie SNPL w 1999 r. były trzy mieszkania przy ul. Kauno (Kowieńska) 15a oraz budynek z działką przy ul. Aguonų (Makowej) 22. Te nieruchomości zostały nabyte na początku lat 90. za pieniądze fundatorów Polskiego Uniwersytetu w Wilnie z USA, Wielkiej Brytanii i z innych państw. 2 lutego 2001 r., zgodnie z decyzją walnego zebrania (z dn. 27 grudnia 2000 r.) SNPL przekazał budynek przy ul. Aguonų (Makowej) 22 oraz trzy mieszkania przy ul. Kauno 15a wyceńnione na 1 329 629 litów USPV i otrzymał 886 udziałów tej instytucji. Rozwiązanie tych spraw wymagało dobrej współpracy i porozumienia między USPV i SNPL.

W następnej kolejności w 2001 r. SNPL podjęło działania mające na celu wsparcie awansów naukowych, w tym celu poparło wnioski kilku swych członków ubiegających się o stypendia habilitacyjne: dr Henryki Ilgiewicz, dra Eugeniusza Wasilewskiego, dra Henryka Malewskiego i dra Jarosława Wołkonowskiego, a nieco później dr Ireny Mikłaszewicz. Po kilku latach część tych osób obroniła prace habilitacyjne. Podobną sprawą z tego obszaru było zwrócenie się SNPL do Ambasady RP w Wilnie o pośredniczenie w kwestii uznawalności stopni doktorskich i habilitacyjnych obywateli Republiki Litewskiej, którzy obronili doktoraty i habilitacje na wyższych uczelniach Rzeczypospolitej Polskiej po 1990 r., spotkało się to z poparciem i zrozumieniem. Ułatwiło to osobom, które obroniły doktoraty i habilitacje sprawną nostryfikację na Litwie i pracę na wyższych uczelniach Litwy i Polski, co należało uznać za sukces. Sprawy te w tym okresie nabrały pozytywnego trendu, gdyż Litwa i Polska w latach 2002–2003 nowelizowały prawa krajowe, przygotowując się do wstąpienia do UE.

27 grudnia 2002 r. na zebraniu sprawozdawczo-wyborczym SNPL został wybrany nowy siedmioosobowy Zarząd SNPL, na Prezesa został wybrany dr J. Wołkonowski, a wiceprezesa prof. dr Henryk Malewski, zaś na sekretarza dr Henryka Ilgiewicz. Na początku 2003 r. w SNPL było już 51 osób, z których sześciu to byli profesorzy i doktorzy habilitowani oraz 45 – doktorzy. Liczba ta stanowiła dość pokaźną grupę naukowców, należy jednak wziąć pod uwagę szerokie spektrum zainteresowań naukowych i pracy zawodowej – od nauk humanistycznych poprzez nauki społeczne do nauk przyrodniczych i technicznych. Rozdrobnienie takie było naturalnym zjawiskiem, ale utrudniało to wybór tematów konferencji SNPL. Pomimo tych problemów udało się znaleźć wspólne sprawy, które nas w SNPL łączyły – takim wspólnym mianownikiem dla wszystkich członków organizacji stało się działanie na rzecz polskiej mniejszości na Litwie. Powszechny spis ludności Litwy w 2001 r. ujawnił ogromny problem polskiej mniejszości, a mianowicie dwukrotnie niższy wskaźnik wyższego wykształcenia (63 osoby z wyższym wykształceniem na 1000 Polaków Litwy powyżej 15. roku życia) dla mniejszości polskiej w porównaniu ze średnią krajową (126 z wyższym wykształceniem obywateli Litwy powyżej 15. roku życia). Według tego wskaźnika Polacy Litwy byli na przedostatnim miejscu spośród grup narodowych i etnicznych na Litwie – ustępowaliśmy znacznie Litwinom, Rosjanom, Żydom, Białorusinom, Ukraińcom, Tatarom, Karaimom. Taki stan był skutkiem opusz-

czenia tego obszaru (repatriacji przymusowej) przez inteligencję polską po II wojnie światowej. Gorszy wskaźnik wykształcenia miała tylko mniejszość romska. Stąd w strategii przyszłej działalności SNPL temat ten był uważany za bardzo ważny i stale aktualny.

Podobnie było ze stopniami naukowymi – polska mniejszość na Litwie ponad trzykrotnie ustępowała średniej krajowej: w 2005 r. na Litwie było 5471 doktorów i doktorów habilitowanych, zaś w 2008 r. liczba ta wzrosła do 5755. Stanowiąc około 7% ogółu ludności na Litwie, Polacy powinni mieć odpowiednią liczbę doktorów i doktorów habilitowanych, a mianowicie 383 w 2005 r. i 403 – w 2008 r. Tymczasem w SNPL w tych latach było odpowiednio 59 i 66 członków. Zakładając realistycznie, że SNPL zrzeszało połowę Polaków z stopniami doktora i doktora habilitowanego na Litwie, otrzymamy, że wskaźnik ten był 3,3 razy niższy od średniej krajowej w 2005 r. i 3,1 razy – w 2008 r. Taki stan wynikał z małej liczby Polaków na Litwie z wyższym wykształceniem, co było skutkiem wyjazdu inteligencji polskiej.

Niebawem prof. Henryk Malewski zaproponował członkom SNPL branie udziału w posiedzeniach Zarządu. Z jego inicjatywy postanowiono przedyskutować kwestię modelu polskiej wyższej uczelni na Litwie, co miało wpłynąć na poprawę poziomu wykształcenia polskiej mniejszości na Litwie.

3 stycznia 2003 r. podczas walnego zebrania SNPL odbyła się gorąca dyskusja, która nakreśliła dalsze kierunki działania w kwestii modelu polskiej wyższej uczelni. Zaproponowano zwołanie kolejnego zebrania walnego, gdzie miały być zreferowane trzy modele polskiej wyższej uczelni na Litwie. W tym celu odbyły się trzy otwarte spotkania-dyskusje: 17 stycznia 2003 r. dr Stanisław Majewski przedstawił koncepcję powołania szkoły biznesu; 3 lutego 2003 r. dr J. Wołkonowski wygłosił referat o możliwościach powołania w Wilnie filii zagranicznej polskiej wyższej uczelni; 17 lutego 2003 r. prof. R. Brazis przedstawił referat o dalszej działalności *Universitas Studiorum Polona Vilnensis*. Podsumowujące zebranie odbyło się 16 marca 2003 r., w którym uczestniczyło 26 członków SNPL. Referenty dotyczące trzech modeli wywołały wiele pytań, wymianę zdań i gorące dyskusje. Zdecydowano, że kwestia ta ma być rozstrzygnięta drogą tajnego głosowania nad każdą z tych propozycji. Wyniki głosowania były następujące: na szkołę biznesu oddano 2 głosy, na USPV – 4 głosy i na jednostkę zagraniczną polskiej wyższej uczelni państwowej w Wilnie – 17 głosów. Wyniki tego głosowania nakreśliły dalszy kierunek działań

ności SNPL. Wiosną 2003 r. Sejm Litwy znowelizował Ustawę o szkolnictwie wyższym, zakładając możliwość powołania filii zagranicznej uczelni, co umożliwiło dalsze działania w celu realizacji tej inicjatywy.

Po tych decyzjach wiosną 2003 r. SNPL wystosowało pisma do najważniejszych organizacji polskiej mniejszości na Litwie: Macierzy Szkolnej, Związku Polaków na Litwie, ZPL miasta Wilna, USPV, Akcji Wyborczej Polaków na Litwie, Fundacji Samostanowienie, Domu Kultury Polskiej i innych organizacji z prośbą o ustosunkowanie się do inicjatywy SNPL o powołaniu filii zagranicznej polskiej wyższej państwowej uczelni w Wilnie i otrzymało jednomyślne poparcie dla tej inicjatywy. 19 września 2003 r. w tej sprawie prezesi wymienionych organizacji wystosowali pismo do Marszałka Senatu RP, byli na spotkaniu z Marszałkiem Senatu prof. Longinem Pastusiakiem i otrzymali poparcie w tej kwestii. Ważna była deklaracja i wsparcie prof. R. Brazisa oraz gotowość współpracy USPV z powstającą filią.

Kolejnym krokiem SNPL było dokonanie wyboru polskiej wyższej uczelni, która zgodzi się założyć w Wilnie swoją filię. W tej kwestii SNPL prowadził rozmowy negocjacyjne z kilkoma państwowymi uczelniami Polski: Uniwersytetem Gdańskim, Uniwersytetem w Białymstoku, Szkołą Główną Handlową, Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu, Akademią Podlaską. Na uwagę zasługiwała propozycja SGH, ale oferta ta szła w kierunku studiów w języku angielskim, z kolei Uniwersytet Gdański widział studia w Wilnie w wersji studiów podyplomowych. Z tego punktu widzenia propozycja Uniwersytetu w Białymstoku proponująca stacjonarne studia licencjackie z ekonomii i informatyki była dla SNPL optymalną. Inicjatywa ta została poparta przez Minister Edukacji Narodowej dr Krystynę Łybacką. 19 listopada 2003 r. Senat tego Uniwersytetu przyjął uchwałę intencyjną nr 222 w sprawie utworzenia Filii Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie.

W celu zbadania dorobku naukowego Wileńszczyzny 15 listopada 2003 r. SNPL zorganizowało konferencję naukową pt. *Wilno jako ośrodek nauki, kultury i oświaty w XX stuleciu*, w której były przedstawione najważniejsze polskie inicjatywy naukowe. Artykuły z tej konferencji ukazały się drukiem w „Roczniku SNPL” za 2003 r. Publikacje wykazały bogaty dorobek różnych inicjatyw akademickich i naukowych w XX w. Jesienią 2004 r. Stowarzyszenie zorganizowało konferencję pt. *Polska mniejszość na Litwie: stan i wyzwania u progu Unii Europejskiej*. Materiały tej konferencji opublikowano w „Roczniku SNPL” za 2004 r. Zna-

lazły się w nim ciekawe i wszechstronne badania naukowe nad stanem polskiej mniejszości narodowej na Litwie.

14 stycznia 2005 r. na sprawozdawczo-wyborczym walnym zebraniu SNPL wybrano 9-osobowy Zarząd oraz Prezesa SNPL, którym został dr J. Wołkonowski, a wiceprezesem dr Wojciech Stankiewicz. SNPL po raz kolejny potwierdziło poparcie dla idei powołania filii. Obecny na zebraniu Konsul Generalny RP w Wilnie Stanisław Cygnarowski odpowiedział na pytania i potwierdził poparcie władz RP dla tej inicjatywy. SNPL zwróciło się do Ambasady RP w Wilnie z prośbą o pośredniczenie w sprawie uznawalności stopni doktorskich i habilitacyjnych, przyznanych obywatelom Litwy od 1990 r. na wyższych uczelniach Rzeczypospolitej Polskiej.

Na tym zebraniu do SNPL wstąpiła liczna, 8-osobowa grupa młodych naukowców, którzy wielce przyczynili się do utworzenia Filii Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie. Na jednym z pierwszych posiedzeń Zarządu SNPL powołano 4-osobową grupę (dr Alina Grynia – ekonomista, dr Krystyna Moroz-Łapin – informatyk, dr Mirosław Szejbak – matematyk i dr Jarosław Wołkonowski – nauki o polityce) w celu przygotowania dokumentacji o powołaniu Filii UwB w Wilnie zgodnie z wymogami prawa litewskiego. W ciągu roku zespół ten przygotował odpowiednią dokumentację liczącą 580 stron, które następnie uzupełniono jeszcze o ponad 200 dodatkowych stron. Przygotowując tę dokumentację, należało uwzględnić wiele aktów prawnych z krajowego prawa Litwy i Polski, które nie zawsze były ze sobą spójne. Należało również otrzymać stosowne pozwolenia od kilku komisji litewskiego Centrum Oceny Jakości Studiów (Studijų kokybės vertinimo centras) oraz Centrum Higieny na przyszłą bazę materialną. Dokumenty należało przygotować w wersji dwujęzycznej. Uniwersytet w Białymstoku z pracownikami rektoratu mgr Małgorzatą Luderą i mgr Elżbietą Pietruczanis na czele podjął się ze swej strony przygotowania dokumentacji o powołaniu wileńskiej filii zgodnie z wymogami prawa polskiego. Ogromnego wsparcia dla idei powołania wileńskiej filii udzielił JM Rektor Uniwersytetu w Białymstoku prof. Jerzy Nikitorowicz, który wiele razy osobiście przyjeżdżał do Wilna na trudne posiedzenia litewskich komisji w tej sprawie. Mocno zaangażowani w proces powołania Filii w Wilnie byli: prorektor prof. Halina Parafianowicz, prorektor prof. Marek Proniewski, prof. Czesław Noniewicz (pochodzący z Wileńszczyzny) i wielu innych, a w późniejszym okresie – JM Rektor UwB prof. Leonard Etel, prorektor prof. Dariusz

Kijowski. Była to ogromna praca obu zespołów, wymagająca zbadania wielu aktów prawnych Polski i Litwy (były one różne i nie zawsze kompatybilne). Należało zgłosić programy wykładów i ćwiczeń, spis literatury, listę nauczycieli akademickich wraz z CV oraz dorobkiem naukowym, jak również zgodę tych wykładowców na przyjazdy do Filii w Wilnie. Należy stwierdzić, że przystąpienie obu krajów do Unii Europejskiej nakładało pewne prawne ramy unifikacyjne, co pomogło i pozwoliło w ciągu roku przygotować stosowne dokumenty na obu kierunkach. Jako przykład wymagań prawa litewskiego może służyć przeprowadzone ankietywanie ponad 2 tysięcy uczniów z 40 gimnazjów polskich klas maturalnych i przedmaturalnych na Litwie w celu zbadania zainteresowania studiami ekonomicznymi i informatycznymi na powstającej Filii UwB w Wilnie (ankietę przeprowadzili i opracowali dr A. Grynia i dr hab. J. Wołkonowski). Wyniki tego ankietywania i opracowanie tych danych zostały opublikowane w „Roczniku SNPL” za 2006 r. Badania te pokazały, że ponad 30% młodzieży jest zainteresowana tymi kierunkami studiów.

W 2005 r. SNPL zorganizowało konferencję naukową pt. *Miejsce mniejszości polskiej w społeczeństwie obywatelskim Litwy*. Był to pewien przełomowy moment, od którego SNPL włączyło się do rozwiązywania aktualnych problemów polskiej mniejszości, m.in. akcentowało wielokrotnie potrzebę przyjęcia ustawy o pisowni imion i nazwisk w języku polskim dla obywateli Litwy, zapraszało na dyskusje posłów Akcji Wyborczej Polaków Litwy (którzy jednak rzadko brali udział w takich spotkaniach), podkreślało groźny problem spadku liczby uczniów w szkołach polskich na Litwie, wystąpiło z protestem przeciwko przeniesieniu obrazu *Jezu ufam Tobie* z kościoła Świętego Ducha, zorganizowało kursy komputerowe dla grupy nauczycieli, corocznie składało kilka projektów do różnych instytucji w Polsce i na Litwie.

W 2006 r. SNPL stworzyło swoją stronę internetową – początkowo na domenie www.republika.pl, a później – www.nazwa.lt. Znalazły się tu najważniejsze informacje o SNPL: protokoły zebrań, informacje o konferencjach, spotkaniach, sylwetki członków SNPL, a także artykuły z konferencji naukowych SNPL. Dwa lata później na jednym z posiedzeń Zarządu zostało omówione i przyjęte logo SNPL, którego makietę wykonał informatyk Filii UwB w Wilnie Grzegorz Pumput. Nawiązywało ono do logo Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie z okresu międzywojennego. Pod tym znakiem (logo) SNPL działa do dzisiaj, podobnie jest i w przypadku rozbudowanej dzisiaj strony internetowej.

Latem 2007 r. władze Polski i Litwy wydały stosowne pozwolenia o powołaniu w Wilnie Wydziału Ekonomiczno-Informatyczny Uniwersytetu w Białymstoku i 1 października tegoż roku rozpoczął się pierwszy rok akademicki. Był to ogromny sukces SNPL, które pierwsze wystąpiło z tą inicjatywą, uzyskało poparcie i doprowadziło ją do pomyślnego sfinalizowania.

Wraz z powołaniem Filii UwB w Wilnie zmieniła się sytuacja w SNPL. Należało wykreować nowe relacje między SNPL, Filią i USPV, co okazało się niełatwym zadaniem. Byłem jednocześnie prezesem SNPL oraz dziekanem Filii (która miała duże problemy natury prawnej, gdyż władze Litwy, wydając zgodę na działalność Filii, nie dostosowały swego prawa krajowego odnośnie do filii uczelni zagranicznych), co skutkowało kompletnym brakiem czasu i było powodem znacznego wyhamowania mojej działalności w SNPL. Na liście SNPL w 2007 r. było już 62 członków, którzy oczekiwali nowej jakości działalności SNPL w związku z powołaniem Filii.

9 maja 2008 r. odbyło się sprawozdawczo-wyborcze zebranie SNPL, na którym wybrano nowe władze – 7-osobowy Zarząd i Prezesa SNPL (dr hab. J. Wołkonowski) oraz wiceprezesa dr. Wojciecha Stankiewicza. Na tym zebraniu zostałem wybrany na czwartą kadencję Prezesa SNPL, co z dzisiejszego punktu widzenia było nie do końca przemyślanym krokiem. Niestety, ale w tej atmosferze euforii związanej z powołaniem Filii, nie potrafiłem w SNPL wykreować nowych idei i pomysłów dla tej organizacji. W 2008 r. nie udało się też wydać kolejnego numeru „Rocznika SNPL” – w 2009 r. ukazał się podwójny numer, za lata 2008/2009. Znalazły się w nim artykuły ze wspólnej konferencji naukowej (wileńskiej filii i SNPL) pt. *Europejska przestrzeń edukacyjna* (25 kwietnia 2009). 24 kwietnia 2010 r. SNPL wspólnie z Filią zorganizowało bardzo ważną konferencję pt. *Wpływ światowego kryzysu gospodarczego na kraje Europy Środkowo-Wschodniej: aspekty gospodarcze i społeczne*. Artykuły tej konferencji ukazały się w trzech monografiach pod redakcjami naukowymi dr A. Gryni (*Reakcja na kryzys w krajach członkowskich UE i perspektywy rozwoju*, Wilno 2012), prof. dr. B. Gruzewskiego (*Procesy gospodarcze w Unii Europejskiej i rola państw członkowskich*, Wilno 2012) i dr. hab. J. Wołkonowskiego (*Aspekty integracyjne w Unii Europejskiej i relacje międzyregionalne*, Wilno 2012).

W 2009 r. SNPL zorganizowało uroczyste obchody swego 20-lecia, podczas których dokonano podsumowania dorobku działalności SNPL. Atmosfera w SNPL była pozytywna i optymistyczna.

W 2008 r. USPV, z inicjatywy i z poparciem SNPL, przekazało na własność Uniwersytetu w Białymstoku na potrzeby Filii budynek i działkę przy ul. Makowej 22 wraz z księgozbiorem oraz jedno dwupokojowe mieszkanie przy ul. Kauno 15a. Ta darowizna była znacznym wzmocnieniem pozycji Filii UwB w Wilnie i miała służyć podstawą do stworzenia własnej siedziby jedynej polskiej filii poza granicami RP. Projekt siedziby dla Filii na działce ziemi przy ul. Makowej 22 nie został zrealizowany do dzisiaj z powodów technicznych i finansowych – budzi on również określone kontrowersje z powodu lokalizacji i rozwiązań.

Końcowe refleksje

Okres, kiedy byłem Prezesem SNPL (lata 1998–2011), to lata wielkich pozytywnych przemian. W tej przychylnej atmosferze SNPL udało się zrealizować kilka ważnych inicjatyw: zainicjować i doprowadzić do powołania Filii UwB w Wilnie, „Wydziału Ekonomiczno-Informatycznego w Wilnie”, przeanalizować stan wykształcenia polskiej mniejszości na Litwie i oświaty polskiej, rozpocząć wydawanie „Rocznika SNPL”, uruchomić stronę internetową, zająć aktywną postawę wobec poszukiwań rozwiązań problemów polskiej mniejszości. SNPL w tym okresie odnalazło swoje pole działania i odniosło znaczne sukcesy – wzrosła liczba osób ze stopniem doktora i doktora habilitowanego.

Jednak obok tych osiągnięć pojawiły się w ostatnim okresie poważne zagrożenia dla głównego sukcesu SNPL – funkcjonowania Filii UwB w Wilnie, której głównym inicjatorem było SNPL. Jeżeli poprzednie władze rektorskie Uniwersytetu w Białymstoku miały pozytywne nastawienie i włożyły ogromny wysiłek w rozwój Filii, to nowe władze tej uczelni, od 2016 r. z JM Rektorem prof. R. Ciborowskim na czele nie kontynuowały pozytywnych działań poprzednich władz rektorskich w rozwoju Filii i zaczęły ją postrzegać jako „kulę u nogi”. Dla Filii UwB w Wilnie nie przyznano środków na badania naukowe (tzw. badania statutowe) i ograniczono jej działalność tylko do działalności dydaktycznej. Z braku finansowania wynika brak badań naukowych i konferencji naukowych, bardzo utrudniony stał się rozwój naukowy pracowników Filii. Jest to bardzo ważne ze względu na występujące różnice w zakresie osiągnięć naukowych przed-

stawicieli mniejszości polskiej. Najprostsze obliczenia pokazują, że w latach 2019–2020 Polacy na Litwie nadal mają ponad 3-krotnie niższy wskaźnik liczby doktorów i doktorów habilitowanych od średniej krajowej.

Ponadto pojawiło się realne zagrożenie dla Filii, gdyż ona nie spełnia wymagań prawa litewskiego, które nakazuje dla każdej uczelni na Litwie, obok dydaktyki, prowadzenie też badań naukowych. Takie działania nowych władz rektorskich UwB są niezrozumiałe również wobec planów budowy przyszłej siedziby, bo to SNPL wielokrotnie i stanowczo zabiegało, aby USPV przekazało nieruchomość przy ul. Aguonų (Makowej 22) i mieszkanie przy ul. Kauno (Kowieńska) 15a Uniwersytetowi w Białymstoku na potrzeby wileńskiej Filii, co udało się osiągnąć. Dzisiaj nowy Zarząd SNPL pragnie budować nowe relacje z Filią, tym bardziej że w Filii zmieniło się kierownictwo. Zarząd SNPL wysłał zaproszenie do nowych władz Filii i na swoim posiedzeniu omawiał już sposoby polepszenia komunikacji i współpracy, mając na uwadze to, że założenie Filii Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie było owocem wieloletnich starań SNPL.

Pragnąc wypełnić powstającą lukę w zakresie badań naukowych, SNPL, według mojej opinii, powinien rozważyć podjęcie alternatywnych działań. Jednym z takich rozwiązań mogłoby być powołanie konsorcjum badawczego SNPL i kilku wyższych uczelni z Polski i Litwy oraz stworzenie tym samym ośrodka badań naukowych w Wilnie. SNPL obecnie zrzesza ponad 70 zawodowo czynnych naukowców i jest możliwość powołania tematycznych zespołów do spraw badań naukowych w kooperacji z uczelniami z Polski i Litwy oraz aplikowania do projektów europejskich. Badania naukowe członków SNPL i powołane konsorcjum pozwoliłyby również na włączenie w tę działalność naukową młodych doktorantów z polskiej mniejszości na Litwie, co dałoby możliwość na szybsze osiągnięcie poziomu średniego krajowego wskaźnika liczby naukowców.